

FIGUR 2.10 Argumenter for og imod tyrkisk EU-medlemskab

	For	Imod
geografi	En del af Tyrkiet, herunder den største by Istanbul, ligger i Europa	Langt størstedelen af det tyrkiske territorium ligger i Asien
identitet	Tyrkiet og tyrkerne definerer sig selv som en del af Europa	Europæisk identitet bliver udvandet, væsentlige forskelle ml. tyrkere og europæere
demokrati	EU-medlemskab vil fremme og stabilisere det tyrkiske demokrati	Tyrkiet lever ikke op til europæiske standarder, AKP er 'en ulv i fåreklæder'
sikkerhed	Tyrkiet danner bro til den muslimske verden og det urolige Mellemøsten	Muslimske terroristceller vil have lettere ved at brede sig i Europa
religion	EU-lande bygger på religionsfrihed og har i forvejen store muslimske mindretal	EU består af kristne lande og bør blive ved med det. Tyrkiet er 98% muslimsk
økonomi	EU med en aldrende befolkning har brug for yngre arbejdskraft	Et tilbagestående landbrug og en lav levestandard gør medlemskab til en byrde
integration	Tyrkiet accepterer det bestående traktatkompleks og vil arbejde for videreførelse	Tyrkiet er for stor en mundfuld – optagelse vil hæmme EU's videreudvikling
magt	Tysk og tysk-fransk dominans i EU svækkes – godt for helheden	Et øk. tilbagestående land med 70 mill. – næsten samme magt som Tyskland m. 80
Cypern	Tyrkiet vil blive nødsaget til at acceptere et kompromis i Cypern-spørgsmålet	Tyrkiet har ikke vist vilje til at anerkende medlemslandet Cypern

Angela Merkel og den franske under Nikolas Sarkozy er skeptiske overfor at give Tyrkiet et regulært medlemskab, der under alle omstændigheder først vil kunne være en realitet hen mod år 2020. Den kølige modtagelse og de vanskelige forhandlinger har i mellemtiden gjort tyrkerne mindre forhåbende på overhovedet at opnå et EU-medlemskab.

5 EU - liberal eller socialistisk?

Holdningen til politiske spørgsmål bunder som oftest i ideologiske præferencer. Det gælder også for EU-spørgsmålet. Men i dette tilfælde kan forbindelsen mellem ideologi og holdning være meget svær at gennemskue. Der findes stærke EU-tilhængere såvel på høj-

re- som på venstrefløjen og også inden for de enkelte politiske partier. Samtidig er det billede der tegnes af EU, ikke alene forskelligt mellem de to fløje, men også forskelligt mellem tilhængere og modstandere inden for fløjerne. Meget af forvirringen hænger sammen med at EU ikke er nogen fast størrelse, men udvikler og ændrer sig, således at de ideologiske præferencer også kan gå op og ned.

I Danmark var der oprindeligt en forholdsvis klar ideologisk opdeling i synet på EU: i grove træk var højrefløjen for EU og venstrefløjen imod. Det hang sammen med at det daværende EF først og fremmest blev opfattet som et økonomisk samarbejde. Den økonomiske integration, som den var fastlagt i Rom-traktaten, var helt i overensstemmelse med liberale tanker om frihandel og fri bevæ-

gelighed for produktionsfaktorerne kapital og arbejdskraft. Formålet blev set som skabelsen af et stort europæisk marked med fri konkurrence. Og iflg. den liberale harmoniopfattelse ville alle få gavn heraf. Omvendt var netop denne vision ikke socialisternes livret. Hvis grænserne skulle nedbrydes, skulle der også gennemføres større kontrol med kapitalen og lønmodtagernes rettigheder skulle sikres bedre. Ellers ville store firmaer komme til at dominere på bekostning af almindelige menneskers levevilkår. Og iflg. socialisterne var der ingen udsigt til at EF ville modarbejde denne udvikling, organisationens formål var tværtimod at fremme den.

Nogle af disse opfattelser blev forstærket når den politiske integration blev trukket med ind i argumentationen. De liberale, der tidligere havde deres stærkeste støtte hos landmændene, var godt tilfredse med EF's favorable landbrugsordninger. Og udenrigspolitisk så de EF som et led i styrkelsen af det vestlige sammenhold under Den kolde Krig. På dette punkt argumenterede socialisterne igen modsat: EF var med til at fastlåse Den kolde Krig og hindre afspænding mellem Øst og Vest. Socialisterne så EF som en lille eksklusiv klub af rige vesteuropæiske lande og var også stærkt kritiske over for organisationens ulandspolitik, som de mente fastholdt gamle koloniale afhængighedsforhold. Men der var også nuancer i den mere politisk prægede argumentation. Der var højrefløjsmodstandere, især af konservativ observans, der så EF som en trussel mod nationalstaternes overlevelse; og der var venstrefløjstilhængere, der på linje med meningsfæller i de oprindelige medlemslande, netop prioriterede nationalstaternes svækkelse – og dermed udsoningen mellem de gamle fjendenationer – som det afgørende ved EF.

Det er vigtigt at kende disse gamle ideologiske standpunkter vedrørende EU, fordi de i en vis udstrækning stadig lever og kan forkla-

re mange af de holdninger vi møder i dag. Men samtidig har udviklingen også været med til at ændre grundlæggende på holdningerne. Det tidligere mest udprægede modstanderparti, SF, er i dag stærk tilhænger af EU. I stedet er Dansk Folkeparti blevet det største modstanderparti. Her er venstre og højre blevet byttet rundt. Man skal tilbage til tiden omkring 1990 for at forstå hvorfor synet på EU i dag er blevet ideologisk langt mere forvirrende.

Mest bemærkelsesværdigt er omsvinget på *venstrefløjen*. Når mange på denne fløj dengang skiftede holdning, hang det især sammen med to typer argumenter.

Den ene type var af ideologisk art: I 1987 var der i EU blevet vedtaget en ny traktat ("Europæisk Fællesakt", i Danmark normalt kaldet 'EF-pakken'), der indebar at de resterende begrænsninger for et helt frit marked mellem medlemslandene i løbet af en kort årrække skulle afskaffes. Det var planen om det såkaldte "indre marked" (se mere i kap. 5). I sig selv var planen en fortsættelse af EU's hidtidige liberale målsætninger. Men den kaldte på et socialistisk modspil, hvilket betød at også mange på venstrefløjen begyndte at acceptere EU som et vigtigt forum for den politiske kamp. Det blev ikke længere anset for realistisk udelukkende at kæmpe for sine ideologiske målsætninger i en national sammenhæng (jf. argumentationen i boksen s. 43).

Den anden type argument var af sikkerhedspolitisk art, og det havde venstrefløjen til fælles med resten af det politiske spektrum: Jerntæppets fald gjorde det muligt at skabe et helt og fredeligt Europa inden for rammerne af EU. Hertil kom, som noget nok så væsentligt, at den tyske genforening krævede et stærkt EU for at holde den nye stormagt på plads. EU var ikke længere, som modstanderne blandt de venstreorienterede tidligere havde hævdet, et redskab til at skabe øgede modsætninger i Europa, men kunne nu koncentre-

Førest og fremm
politisk kamp
der findes i lan
højre og venstre
som jeg yndede
klar erkendelse
som perler på e
analyse, at EF-p
stublende nær
Markedet måtte
net, så det var a
ramme det, hvi
foretrakkes. Vi
førrest, når det
stemmelser, mi
skyttelsesbesten
der på den euro
slag kunne ikke
blev tankegang
nimumsbestem
gå videre, men
sentlig del af m
politik. Og det
nationale Komp

re sig om den op
fald i teorien – h
skabe forsoning

På højrefløjen
der ud fra nation
EU og den afgiv
medlemskabet i
net at den dansk
intakt, og at kun
have ret til at be
især to grunde t
mentation, der t
fløjen, har vund

Den første ha
tegrationen når
en nationalistisk
Med skabelsen a

EU som politisk kampplads

Først og fremmest blev det tydeligt, at EU er en politisk kampplads. På linje med den kampplads der findes i landene og i kommunerne. Mellem højre og venstre. Og mellem grønne og sorte, som jeg yndede at beskrive det. Da det blev en klar erkendelse, kom mange andre konklusioner som perler på en snor. Og da de byggede på den analyse, at EF-pakken gav markedet frit, lå de snublende nær og var forståelige for de fleste. Markedet måtte ikke regere alene og ukontrolleret, så det var afgørende at styre det. Eller indramme det, hvis denne mere liberale beskrivelse foretrakkes. Vi på venstrefløjen måtte altså gå forrest, når det gjaldt effektive arbejdsmiljøbestemmelser, miljøbestemmelser, forbrugerbeskyttelsesbestemmelser og lønmodtagerrettigheder på den europæiske politiske kampplads. Det slag kunne ikke vindes nationalt. På den måde blev tankegangen om flertalsafgørelser med minimumsbestemmelser, så det enkelte land kunne gå videre, men ikke opføre sig ringere, en væsentlig del af min og heldigvis også SF's Europa-politik. Og det kunne igen ses i indholdet i Det nationale Kompromis seks år efter åbningen af

det indre marked. EF/EU er en politisk kampplads. Og vi skal blande os på scenen, for ellers tager højrefløjen det hele. Et af midlerne er mere politisk samarbejde på afgørende områder. Både når vi er lønmodtagere, og når vi er borgere. Og flertalsafgørelser er altså et gode. Noget af en markering og noget af en ændring i forhold til den gamle EF-modstand, der bare sagde nej til alt overnationalt. EU var altså blevet en rigtig politisk kampplads.

Steen Gade i bogen "Gades Europa" (2004), s. 48. Steen Gade er medlem af Folketinget for SF, tidligere næstformand for partiet og stifter af centrum-venstre organisationen "Nyt Europa". Som næstformand spillede han en central rolle under forhandlingerne om det nationale kompromis fra 1992, der førte til at Danmark med 4 undtagelser kunne vedtage Maastricht-traktaten. EF-pakken refererer til den traktat, der blev vedtaget i 1986, og som introducerede projektet om det indre marked. I bogen forklarer han hvorfor han gik fra at være EU-modstander til glødende tilhænger.

re sig om den opgave der hele tiden – i hvert fald i teorien – havde været den vigtigste: at skabe forsoning i den plagede verdensdel.

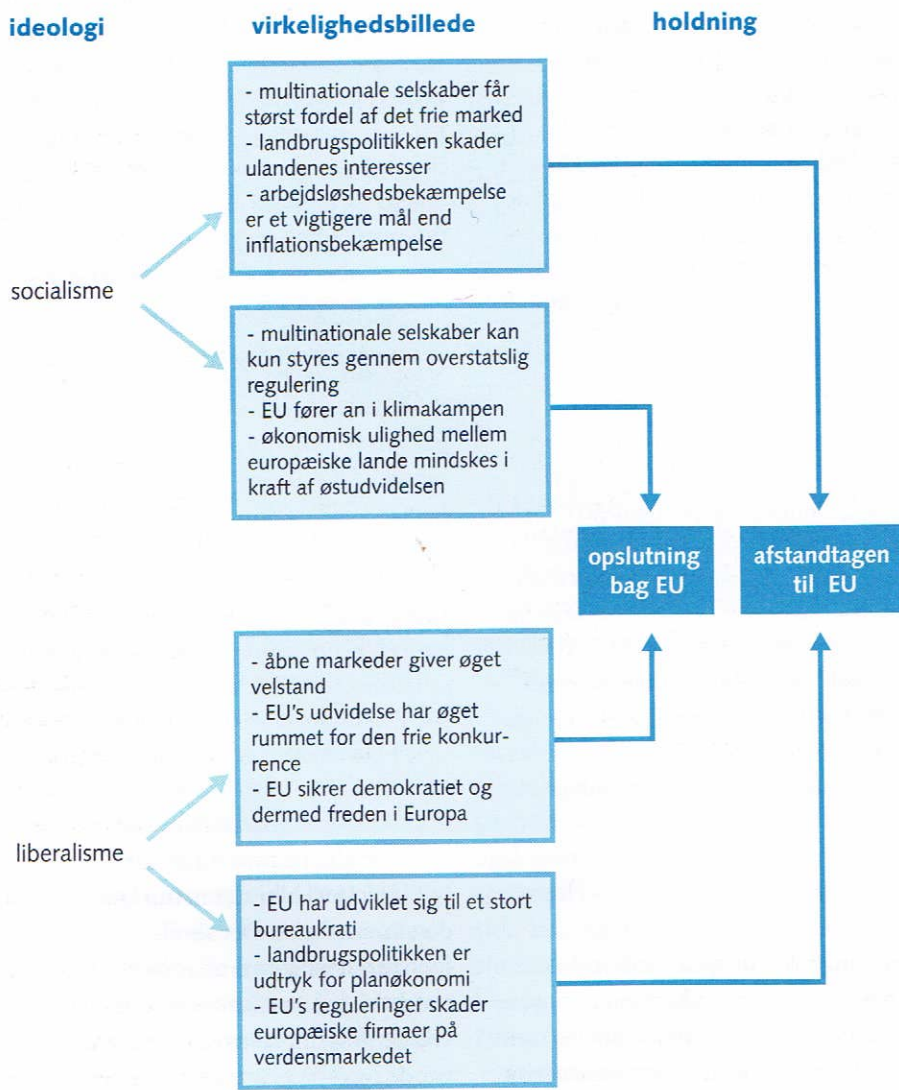
På højrefløjen har der altid været en gruppe der ud fra nationale grunde har vendt sig mod EU og den afgivelse af formel suverænitet som medlemskabet indebærer. Argumentet har været at den danske nationalstat skulle bevares intakt, og at kun danske myndigheder skulle have ret til at bestemme over danskere. Der er især to grunde til at denne nationale argumentation, der typisk hører hjemme på højrefløjen, har vundet i styrke i de sidste 15-20 år.

Den første hænger sammen med at EU-integrationen når den forstærkes, let fremkalder en nationalistisk modreaktion (se fig. 2.12). Med skabelsen af Den Europæiske Union

(=EU) i 1993 blev der netop lagt op til en sådan forstærkelse. Der skulle skabes et fælles forsvar, en fælles mønt, fælles politi og fælles statsborgerskab. Herved pillede man for alvor ved kerneelementerne i nationalstaten, og det var da også på netop disse fire områder at Danmark fik stadfæstet forbehold over for medlemskabet. Da man i 2000 ved en folkeafstemning forsøgte at få fjernet forbeholdet vedrørende den fælles mønt, euroen, var højrefløjen hurtig til at udråbe kronen som et af de vigtigste symboler på danskheden.

Den anden grund har at gøre med at indvandringen til Europa fra ikke-vestlige lande voksede kraftigt op gennem 1980'erne og 1990'erne. Det blev på højrefløjen oplevet som en trussel mod de bestående nationalsta-

FIGUR 2.11 Sammenhæng mellem ideologi, virkelighedsbillede og EU-holdning

Figuren illustrerer det forhold at ideologiske grundholdninger i høj grad styrer den opfattelse (perception) den enkelte har af EU og af EU's betydning. Virkelighedsbilledet opstår ved at de dele af virkeligheden udvælges der passer bedst med den ideologiske forhåndsindstilling. Det fremgår endvidere at holdningen til EU i form af både opslutning og afstandtagen kan udspringe af begge de to anførte ideologier.

OPGAVE:

- 1) Udvid kasserne under virkelighedsbilledet med andre punkter.
- 2) Lav en tilsvarende opstilling med konservatismen som ideologisk udgangspunkt

FIGUR 2.12 M

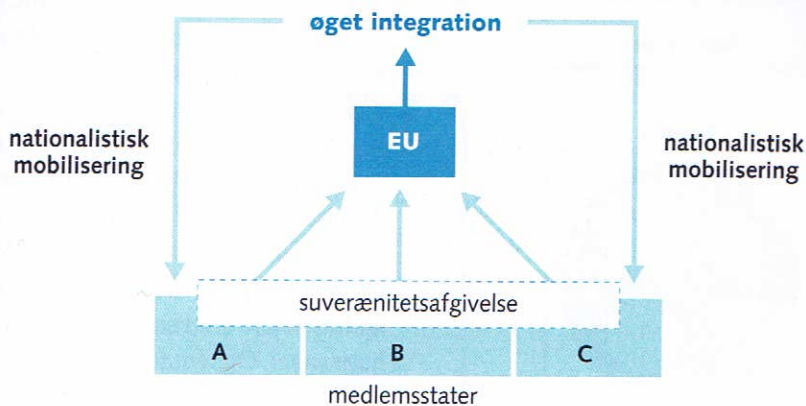
natio
mob

ter, og en trussel
til at forstærke.
et led i den nye
kunne det enkel
indføre alt for le
området. I Dan
eksponent for d
men den har og
de nuværende r

**6 EU - styrke
svækkelse a**

EU-diskussioner
sentligt som spe
for fortsat at op
ske samfundsstr
en trussel mod
at EU styrker de
argumentere så
EU kan opfat
mokratiet fordi
ver trukket læng
langt fra fru Ha
det i Bruxelles.
slutningscenter
foles stor for de
mark har vi en f

FIGUR 2.12 Nationalistisk reaktion på suverænitetsafgivelse

ter, og en trussel som EU kun ville medvirke til at forstærke. Gennem EU, der i sig selv var et led i den nye internationaliserede verden, kunne det enkelte land blive tvunget til at indføre alt for lempelige regler på indvandrersområdet. I Danmark blev Dansk Folkeparti eksponent for denne opfattelse (se boks s. 25), men den har også vundet tilslutning inden for de nuværende regeringspartier.

6 EU – styrkelse eller svækkelse af demokratiet?

EU-diskussionen vedrører også noget så væsentligt som spørgsmålet om mulighederne for fortsat at opretholde selve den demokratiske samfundsstruktur. Nogle hævder at EU er en trussel mod demokratiet, andre derimod at EU styrker demokratiet. Hvordan kan man argumentere så modsat?

EU kan opfattes som en trussel mod demokratiet fordi de politiske beslutninger bliver trukket længere væk fra borgerne. Der er langt fra fru Hansen i Ølstykke til Ministerrådet i Bruxelles. Afstanden til det danske beslutningscenter på Christiansborg kan også føles stor for den menige borger. Men i Danmark har vi en fælles politisk offentlighed,

hvor meninger kan brydes og hvor magthaverne kan præsentere deres forslag og forklare deres handlinger. Denne offentlighed mangler i EU, hvor borgerne ikke taler et fælles sprog, og hvor stort set ingen medier henvender sig til et al-europæisk publikum når det drejer sig om politiske budskaber. Den demokratiske debat med aktiv medleven nedefra har derfor ringe vilkår på EU-plan. Det afspejler sig også i at en politisk organisering på tværs af grænserne i Europa kun i ringe udstrækning finder sted. F.eks. er der kun svage tendenser i retning af at etablere fælleseuropæiske politiske partier.

Hertil kommer at udemokratiske fænomener som magtmisbrug, korrupcion og lukkethed ofte fremmes når politiske enheder bliver større. Det bliver simpelthen sværere at kontrollere de magtudøvende, jvf. mediernes jævnlige rapporter om skandaler og svindel med EU-midler.

Selve EU's opbygning betyder at kontrollen vanskeliggøres. I toppen sidder en kommission der kun indirekte har et folkeligt mandat og et ministerråd, hvor kun de enkelte ministre, men ikke organet som helhed, kan stilles politisk til regnskab for sine beslutninger (se nærmere kap. 4).